

1928

برنجی جلد

0534

tehran

T. K.

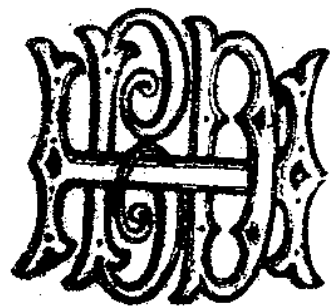
خانہ بیلکسی مجموعہ سی

خانہ بیلکسی درنکی عمومی مرکزی طرفندہ نشر اولونور

مدیری :

ضیاء السبہ فخری

خلق بیلکسی درنکی کاتب عمومیس

آنقرہ

1928

قصد ايدىورسە ، عضولرىنىڭ نظرلىرىنى خلق اقتصادياتى چىكىلى ، بىدىي ، اخلاقى ، معنوى ... ھرانكشافك قوتلى براقصادى بىنە اوزرىنە قورولاجىنى دوشوندىورتىلى ، بودوشونجە ايله اونلرى « ھلقە دوغرو » سوق ايتىلدر .

İSMAİL HUSREV

TÜRKÜLER VE MUSİKİMİZ

ابكى آنادولو نوركوسى و بىدىيى نىسبە دار دوشوندىورتىلى

آنادولونىڭ نە « طبعى » نى ، نە دە « جمعيت » نى بىلىورز . طاغنى ، طاشنى ، صويى ، اقليمى تدقيق ايتىدىكىمىز كى اونلرك آراسىندە ياشايان خلقك روحنە دە ياقلاشماشز . بو حالك ، مشروع سبىلرى يوق دە كىلدر . غربك اوچ دورت عصر اول ايچىندىن چىقىدىغى ، چىقمىغە موفق اولدىغى قرون وسطى چوقورندە بز مع الاسف قالمش بولنىوردق . سىلىكىنوب صىريلالى ھنوز آز اولدى . بو آز زمان ظرفندە اطرافىزە اولدقچە باقە بىلدىك ، مملكتىمىزك مادە و طبعىتە نظرلىرىمىزى چويردىك ، روحنە و اجتماعى ھواسنە ياقلاشمىق ايتىورز . ستارىادە دوغان ظفر كوشىندىن صوكر اطرافىزى كىتدىكچە آيدىن كورمىكدە ، ايچىندە ياشايدىغىمىز ديارك حياتى نىمىسە مك ، مەمىسە مك صورتىلە اوزر مىزە دوشىن اجتماعى وظيفە يى يامىقدە يىز .

*
* *

بو برقچ سوز ، آنادولونىڭ ادبى و بىدىيى خلق بىلىكىسى ساحەسنىڭ سادە ، بىسىطە ، بونىكلە برابر مەم و زىنكىن مالزمەسنى تشكىل ايدىن « آنادولو توركولرى » نى بىلىمك و تدقيق ايتىك لزومنى كوسترمىك ايچون بىر مقدمە در . ابتدائى جمعيتلرك كىندىلرىنە مخصوص ابتدائى مؤسسەلرى واردر . جمعيت نە ايسە ، اونك مولودى اولان مؤسسەلر ، اثرلردە عىنى در . صوكرادن وقوعە كلن اجتماعى ترقىلر و تكامللر ، او مؤسسەسى و اثرى دە بىلكدە

[1] بو فكىرى كىنىشلە تەرك اجتماعيات علمىك بوتون شعبەلرىنە تشمىل ايتىك ، عمومىتە خلق بىلىكىلرىنىڭ اجتماعياتە ياپەجنى وثىقە و مالزمە ياردىمى دوشونىك دىھا طوغرو اولاجقدر . عكسى تقدىردە مملكتىمىزدە « اجتماعيات بىخلىرى » نىك ايچىندە بولندىغى بوش مەاقلا و وسطائى نظرياتھلىق اسكى وضعىتنى محافظە ايدەجك ، خلق و مملكت بىلىكىلرىنە مستند حقيقى اجتماعيات دوشونجەسى كىندىسنى كوسترمە يەجكدىر .

یوکسلتیر، برابرجه یورورلر. فرانسهده اون دوردنچی، اون بشنچی عصرلرده ملی-خلق بر ادبیات واردی. خلق شرقیلری، خلق تورکولری «تروبادورلر» ایله «ترووهر» لرك آغزنده بوتون فرانسهیی تسخیر ایدیوردی. اون آلتنچی عصرده اسکی یونان تدقیقلرینک تأثیری، اون یدنچی عصرده بو تأثیردن دوغان قلاسیق فرانسز ادبیاتی، اورتیه یپ یکی بر فرانسز ادبیاتی چیقاردی. اون سکننچی، اون دوقوزنچی عصرلرده مختلف جریانلر و شکللر آلتنده بو ادبیات انکشاف ایدهرک تکاملنی بولدی.

بزه کلنجه: اورتیه آسیادن کوچوک آسیایه کلن تورکلر، اورادن و کچدکلری یردن ایران تأثیری کتیردیله، آنادولوده لسانا، روحاً ایرانی اولان ادبیات کورولدی. بالاخره قره مان و عثمان اوغللرینک دوامی اثناسنده لسان ده کیشدی، ابتدائی تورکجه ادبیاته کیردی. فقط روح و فلسفه اسکی ماهیتنی محافظه ایتدی و بو، تا اون طوقوزنچی عصر بدایتلرینه قدر سوردی. بو مدت ظرفنده «منور - خواص» کچین صنف، کتله نك، خالقک محیطندن اوزاقلاشدی. حالبوکه ادبی حیات، شعر، بر جمعیت ایچون الزم براحتیا- جدر. شهر ایچین، خواص ایچین کوینده، چیفتی و چوبوغی باشنده اوغراشان و اوکا غذا یاپان خلق، غنی زمانده آورنمغه و بونک ایچون ترنمه محتاجدر. بو اعتبارله حیاتی بر احتیاجک سوقیله غایت طبعی اوله رق کندی کندیسنه مانی، قوشمه، تورکو، وارساغی دستان ... الخ کی شکللرله یاد ایدیلن خلق شعرلرینی وجوده کتیرمشدر.

*

**

صنعت حیاتنک تجلیلرنده بعض اسملرک معشری بر اهمیتی حائز اولدینی کورولور. بو اسملر سادهجه اسم ده کیل، عائد اولدینی ساحه ایچون بویوک بر معنا افاده ایدن بر سه مبولدر. آنادولو خلق ادبیاتنده عشق موضوعی اوزونده یازیلش اثرلرده کورولن «امینه»، «زینب» «عائشه» کی آدلر ایشته بو نوعدن برر رمزى افاده ایتمکده درلر. بونلر شیرین، لیلای... کی تصوفی و رومانیتک تمثاللردن داها شانی، داها چوق واقعهره یاقیندرلر. فی الحقیقه آنادولوده کی خلق شعرلری ایچنده عشقه و سودایه تعلق ایدن و بو کی بشری، انسانی حسلرک افهامی ایچون یازیلان اثرلرده معشوقه تمثاللرینی علی الاکثر بو آدلرله افاده ایدیلش کورییورز: امینه، زینب، عائشه. تورک، عربدن آلدینی بو کلمه لری عینی شکله محافظه ایتیه رک اونلره کندی لسانی عضویتنک قانونلرینه تبعاً معین بر شکل ویرر: نه منه، ئیمنه، زهنب، زینو، عایشه، عائشه ... الخ. بو اسملر آنادولوده خاصه تورکولرده یاشایان شانی عشق حادثهلرینک تمثاللریدر.

صوک سنه لرده کوی محیطلرندن شهر محیطلرینه هجرت ایتدیکنی کوردیکمز ادبی

جریان بو ایکی اسمله یاد ایدیلن مشهور «امینه»، «زینب» تور کولرینه شهری آز چوق آشنا ایتدی. بونلرک هر ایکیمی پلاقلره کچه جک قادار تعمم ایتش ايسهده مع الاسف بونلرک متلرنده وهوالرنده بویوک یا کشلقلر و نقصانقلر کورلمکده در.

I

«زینب تور کوسی» ویاخود تعمم ایدن تعبیری ایله «زینب»، اک زیاده از میر زیبکلرینه مال ایدیلیر. برآز صو کرا قید ایدیه جکی وجهله بر مصراعده کورولن «ازمیر» قیدی ده بونی تأیید ایده جک بر دلیل کی کوستریلیر. فقط بالعموم تور کولر کی زینب تور کوسی ده بوتون آنادولویه عاندر.

• ابتدائی جمعیتلرده شعر، جمعیتک هر طرفنده تعمم ایده جک بر انتشار قوتی حائزدر. عشیرتک بر فردینک سویلدیکی بر مصراع، صانکه بوتون عشیرتک مشترک لسانندن چیقمشدر. فلان کویده و شهرده چیقان بر تور کو، بردستان، بوتون کوی و شهرلرده همان داغیلیر، معشری و اجتماعی بر هویت کسب ایدر. زینب تور کوسی ده عینی اجتماعی قانونک تأثیری آلتده در. بناء علیه منحصرأ از میر طرفلرینه، زیبکلره مال ایتکه بر لزوم یوقدر. او، از میر زیبکنک اولدینی قادار، انطالیه یوروکنک در، آطنه ده کی وار صاغلینک اولدینی قادار، ارضروم داداشنک، ارضروم داداشنک اولدینی قادار طربزون اوشاغنک مالیدر. الحاصل بر تور کو، بوتون بر مملکت، بوتون بر آنادولو دیمکدر.

از میرک یوللری داردر کچیلمز

مصراعنه کلنجه، کرک تور کولر اولسون، کرک مانیر اولسون، بونلرده کی مملکت اسملری، سویلندکاری منطقه خلقی طرفندن در حال د کیشدیر یایر. هیچ شبهه سز تور کو، بر مملکت کوشه سنده سویلنمشدر، اونی هر هانکی بر شاعر وجوده کتیرمشدر، هر حالده عاشقانه بروقه نك محصولی، زاده سی اولاجق، بناء علیه شاعری طرفندن عانده اولدینی شهر ویا کوی اسمی نور کویه کچیرلش بولونه جق. فقط تور کو، یوقاریده آکلاتدیغمز اجتماعی قانونه تابع اولارق، در حال بوتون خلق طبقه سی محیطنده انتشار ایدر، دیدیکمز کی، سویلندکاری محلك اسمنی آلیر. بو خصوصیه مانیرده صیق صیق تصادف ایتک ممکندر.

*
**

بومطالعهلردن صو کرا اصل تور کولرک متلرینه کچه نیلیرز. ایلکین «زینب» دن باشلا یوروز:

VI

زینب یاپدیردم بر کوموش نالین
کیک زینب اونی قارشیمده صالین
بیک بشیور آلتوندر زینب قالین
زینم زینم آلی زینم
اوج کویک ایچنده شانلی زینم

V

زینک آلی وار آلی نیله سین
آل یاناق اوستنه شالی نیله سین
بو یوصالقی دورورکن مالی نیله سین
زینم زینم آلی زینم
اوج کویک ایچنده شانلی زینم

VI

... ک یولاری دارد کچیلیمز
صوتوقدر صولری بر طاس ایچلمز
آنادن کچیلر یاردن کچیلیمز
زینم زینم آلی زینم
اوج کویک ایچنده شانلی زینم [1]

I

زینب بو کوزه لک واری صویکده
الوان الوان کلر قوفار قوینوکده
رمضان آینده بایرام کوننده
زینم زینم آلی زینم
اوج کویک ایچنده شانلی زینم

II

سکودک یاپراغی تاریندر تارین
ایچرم یانیور طیشاریم سرین
زینب ایتدیلمر بو هفته کلین
زینم زینم آلی زینم
اوج کویک ایچنده شانلی زینم

III

زینب یاپدیردم آلتوندن داراق
داراده زلفکی اوموزکه براق
کوروشمک ایستهرم یولرم ایراق
زینم زینم آلی زینم
اوج کویک ایچنده شانلی زینم

تور کولرده « خانه » لر - که خلق تعیرنجه تور کو قطعه لرینه دینیر - آراسنده معنا
اتصالی آرامایه لزوم یوقدر. هر پارچانک مستقل معنالر طاشیمسی ابتدائی شعرک سجیه سی
ایجابی در. شکل اعتباریله هر خانه بش مصراعلی در. یونلردن ایکسی تکرر ایدر.
کوک بوشکل، کک وزنلری همن همن عمومیتله بوتون تور کولرده کورولمکده در.

[1] تور کونک نقراتی بز، دیکله دیکمز یرلرده، بو شکلده تثبیت ایتدک. درنک ریشی
اسحق رأفت ک، بو نقراتک:

زینب زینم بالا زینم
قاشی قاره کوزی آلا زینم

شکلنده اولدیغنی سربله یورکه لسانک طرزی، دها اسکی، دها اوریشنالدر. صوک پارچه ده کی
نقطه لک محلی، سویلندیکی یره کوره، شهر و کوی اسمی قویق ایچیندر. بعضی کله لره اشارت
ایتمک ایسته یورز:

صوی، نسل، نسب - قالین: نکاح هدیه سی - بالا: یاورو، سویلی - اوموزکه،
یاپراغی، آلا... کی بعضی کله لری اوموزکه، یارپاغی، آلا... کی اوقورسه ق تور کونک خلقی
هوینی محافظه ایتیش اولورز.

II

آنادولو تور کولری ایچنده بوتون مملکته تعمیم ایتیش ، معشرک ادبی وجداننده پارلاق ر موقع قازانمش اولمق اعتباریله « امینه تور کوسی » ویا قیصهجه « امینه » ؛ « زینیم » دن کیری قالماز . فی الحقیقه بو تور کویه بالیکسر کویلرنده اولدوغی قادار ، قارص کویلرنده تصادف ایدمه رسکز . سازلر بونی ترنم ایدمه ، دیلر اونی سویلر . کرک صوتی ، کرک آلی موسیقی ؛ ایجاب ایتدیکجه مشترکاً ویا منفرداً بو تور کونک نقراتی اوزهرنده اطمینانی بولور . آنادولو طبیعتک کوزللیکنی ، بو طبیعت اوزهرنده یاشایان خلقک سلیم ذوقنی وابتدائی شعرینی ، اک زیاده ، بو تور کونک ترنمی ایچنده حس ایتمه مک امکانشدور .

« امینه » ؛ یوقاریده سویلدیگمز کی ، بوتون آنادولو کویلرنده ، جزئی کله ولهجه فرقلریله ، یاشار . بز بونی ارضرومده مختلف محللرده دیکله دک وضبط ایتدک . بزده موجود اولان پارچالارک عددی یدیر . تور کونک محتواسنه بو عددک کافی اولدوغنی بیلیمکله برابر داها باشقه پارچالارک بولومسی محتملدر . بز ؛ المزده کیلرینی قید ایدیورز :

IV

امینه اوطورمش کل ایله اوینار
طارامش زلفنی تل ایله اوینار
سحر سریننده یل ایله اوینار
امینه امینه خام امینه
کل اوطور یانه جام امینه

V

قارشی طاغه یشیل بوغدا ی اکیلی
امینه مک طوب طوب اولمش کا کلی
امینه اولمشدر قیزلر وکیلی
امینه امینه کوزهل امینه
کوزهل کوزلرینی سوزهن امینه

VI

امینه اوطورمش کندینی اوکر
آلتون صاچ باغلی طوپوغی دوکر
بیك آلتون ویرمشم بیك داخی ده کر
امینه امینه کوزهل امینه
کوزهل کوزلرینی سوزهن امینه

I

امینه اوطورمش طاشک اوستنه
طارامش زلفنی قاشک اوستنه
سلامک کلیرسه باشم اوستنه
امینه امینه آرسلان امینه
کل اوطور یانه یاصلان امینه

II

امینه کیدیور صباح صوینه
آل فستان کسیدرم اینجه بوینه
اولام امینه نک قوربان خوینه
امینه امینه نه مسک امینه
کوزمک ایچنده مسک امینه

III

امینه اوطورمش آینا دیزنده
دستانلر اوقونور آلا کوزنده
ایشکیلر اریرکن بیاض یوزنده
امینه امینه کوزهل امینه
کوزهل کوزلرینی سوزهن امینه

VII

جامعك ديوارى برى بن اولام
امينه كلينك ارى بن اولام
ايلار چيچك اولسوم كللى بن اولام
امينه امينه آرسلان امينه
كل اوطور ياعه ياصلان امينه

تورکو، ابتدائی شعرک بوتون کوزهللکنى وطبيعيلکنى جانلاندیریور. علی الاکثر تورکولرده نقرات؛ مطرد بر طرزده کیده رکن بوراده تنوع کوروپورز. تنوع، ابتدائی شعردن زیاده متکامل شعرک سجیه سیدر. بواعبارله تورکونک بدیعی درجه سی اولدقجه یوکسکدر. نقرات ایچنده جداً کوزهللری، مستثنای وار. ایکنجی پارچه نککی نه اینجه و شعرلی برخیال ایله ثورولمشدر:

امينه امينه امينه نه مسك امينه
کوزمك ایچنده نه مسك امينه

مجهول آنادولو شاعری؛ بر «شه بیت» اولان بوییتنده، عینی زمانده، لفظی برمهارتده کوستریور: «نهمسک» نک مخففی اولان «نهمسک» کوزده کی «نم» دن قافیه کتیریور. شعر؛ ابتدائی شعرک اک متکامل شکلنه مخصوص برتکنیک طاشیمقدهدر. برنجی پارچه نک اوچنجی مصراعنده کی (باشم) اوچنجی پارچه نک نقراتنده کی (سوزهن) کی برقاج یاریم قافیه دن باشقه برقیصه سی یوقدر. لسانی تام دیله دیکمز تمیز تورکجه در؛ آذری لهجه سیله ارتباطی اولان شرقی آنادولونک تلفظ خصوصیتلرینه شاهد اولویورز. الحاصل، خلق شعرینک انفس بر نمونه سی اولان اثر، هرجهتجه نظردقتی جلب ایتمکدن خالی قالمامقدهدر.

*
**

ابتدائی جمعیتلرده بدیعی افعوله بر قیمت تخالفنه معروض قالمامشدر. اساساً منشأده بوتون اجتماعی قیمتلر مشترکدی. کوزللاکه عائد قیمت و فعالیتلر ممزوج و مخلوط برخالده ایدی. تدریجی برتکامل ایله شعر، موسیقی، رقص، تماشا... بوافعوله ایچنده استقلال پیدا ایتدیلر. «امينه» لده، عینی زمانده آنادولو خلق موسیقیسی ایله علاقه دار اولدوغی معلومدر. اوقادار که اونى دیکله مک ایچون محقق ساز و ترنم لازمدر. معشری تلقیه کوره بسته دن آیری برکفته نک معناسی یوقدر. بو تورکونک آنادولونک مختلف

یرلرنده یکدیگر ندن «مایا» فرقلریله آیریلان ترنم طرزلی وارددر. بومسئله نك بو طرفنك تدقیقنی، آنادولونك موسیقییه عائد خلق بیلکسیسه اشتغال ایدن صلاحیت اربانه براقیورز شوقادار سویله یه لم که هرایکی تور کونك طاشیدینی ملی وابتدائی تهملر، موسیقی ترکیبیلر مزك آئنده چوق فایدالی برر مالزمه اوله بیلیر . مملکتده اوزهرینه دوشن وظیفه یی قیمتلی عضولریله بحق ایفا ایدن وخیرلی چالیشمه لرینك ویردیکی محصوللری غربك اك مشکلیسند صنعت مرکز لرنده بکه ندرن استانبول قونسرو اتوار مزدن بواشی بکه مک ، مملکت موسیقیسنك انکشاف وتکاملنی دوشونه نلر ایچین برحقدر . بدیی تربیه مزك خلق دن وکتله دن آله حق اساسی، مالزمه سی ایله غربدن آله حق اصول وته کنیکی برله شدید جکله، شبهه سز آنجاق قوتلی ترکیب قابلیتی حائر موسیقی صنعتکارلر مز اولاجقدر . بدیی تربیه مزله خلق بیلکسیسنك مناسبتنی ، ایشه ، بز بواقیمدن دوشونمکده یز . [1]

AHMET HALİL

[1] درنگی آرقداشلردن محمود راغب بکک صوک کونلرده نشر ایتدیکی «آنادولو

نور کولری و موسیقی استقبالیز» بزم بوراده مدافعه ایتدیکنم تهزك اطرافلی بیکیلرله بسلنمش، علمی شکلیدر. اثر، برطرفدن عمومی باقیمدن موسیقییه دائر خلق بیلکسیسی حقنده معلومات ویررکن، دیگر طرفدن باش و صوک طرفلرنده بزده موسیقی فولکلوری حرکتک تاریخچه سنی یاعشدر . تام وقتنده اجتماعی احتیاجه ترجمان اولان بوقیمتلی کتابك اشارت ایتدیکی استقبالی دوشوندیکم زمان ، قونسرو اتوار یاننده مملکتک ایکنجی موسیقی مؤسسه سی اولان «موسیقی معلم مکتبی» فی خاطر لامام قلعمن امکانسردر. ایکی اوچ سنه دن بری مختلف وسیله لرله آنقرده ده صنعت حیاتی یاراتغه چالیشان ، ویردیکی قونسرلرله غرب موسیقیسنك ذوقنی محیطنه آشیلايان ، یتیشدیرمکده اولدیغی کنجیلرله بوتون مملکته یکی بر صنعت افق حاضر لایان بو مؤسسه ، بوتون معاصر ملتارک یورودیکی بر یولی تعقیب ایدرک غرب تکنیکی آئنده ایشله نه جک اثرلرک مالزمه سننده برآزده ملی حیاتدن ، کتله دن و خلقدن آله دوغرو یورویه جک اولورسه ایکی قاتلی بر قیمت آلاجه شبهه یوقدر . بو تقدیرده بدیی تربیه مزك موسیقییه دوشن حصه سنی یاپه حق ایکی مؤسسه ، قونسرو اتوار و موسیقی معلم مکتبی ، جمهوریت تورکیاسنك صنعت تاریخته کی شرفلی موقعلرینی شیمیدین آلمش اولاجقدر .